

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 8 Sayı: 37 Volume: 8 Issue: 37
Nisan 2015 April 2015
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

GENÇLERİN YAŞLI BİREYLERE KARŞI TUTUMU ATTITUDES TOWARDS ELDERLY OF YOUNGS

Yasemin UCUN*
Sevinç MERSİN**
Emine ÖKSÜZ***

Öz

Bu araştırma genç bireylerin, yaşlı bireylere ilişkin tutumlarını ve bu tutumu etkileyebilecek değişkenleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde eğitim gören 485 üniversite öğrencisiyle yapılmıştır. Araştırmada, "Sosyo-demografik Bilgi Formu" ve "Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin, Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği toplam puan ortalamaları 70.69±8.72 (23-115) olarak belirlenmiş olup, üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumlarının olumlu olduğu değerlendirilmiştir. Genel olarak öğrencilerin, sosyo-demografik özellikleri ile yaşlı bireylere karşı tutumları arasında bir ilişki belirlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Gençler, Yaşlı Birey, Tutum.

Abstract

This research was conducted to determine the attitudes of youngs towards elderly and the factors causing differentiation in these attitudes of youngs. This research was done with the 485 universty students who applied to the Bilecik Seyh Edebali University between 2012-2013 academic years. The data were collected by using "Sosyo-demographic Information Form" "Ageism Attitude Scale". The total average of Ageism Attitude Scale score was 70.69±8.72 (23-115). According to the results of this research, the attitudes of toward elderly youngs are found as positive. In general there was no correlation between the students' sociodemographic features and their attitudes against old individuals.

Keywords: Youngs, Elderly, Attitude.

1.GİRİŞ

Yaşlılık, insan yaşamının kaçınılmaz bir sürecidir. Kişiden kişiye değişmekle birlikte, 65 yaş üstü bireyler "yaşlı" olarak kabul edilmektedir (Taşcı, 2010: 175; Tümerdem, 2006: 195; WHO, 1998). Dünyada yaşlı nüfusunun giderek arttığı (WHO, 1998), özellikle tıbbi ve teknolojik gelişmelerle, hastalıkların önlenmesi ve etkin tedavi yöntemleriyle ölümlerin azalması sonucunda, doğumdan beklenen yaşam süresinin uzadığı ve yaşlı bireylerin sayısının hemen her ülkede olduğu gibi, Türkiye'de de artış gösterdiği yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur (Mandrıoğlu, 2010: 39; Tümerdem, 2006: 196). Türkiye İstatistik Kurumu'nun raporuna göre; 2013 yılında Türkiye'nin yaşlı nüfusu, toplam nüfusun % 7.7'si olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2014). Bu oranın her geçen gün artacağı öngörülmektedir. Toplumun yaşlı nüfus oranının artması, doğal olarak, genç bireylerin herhangi bir yerde ve zamanda yaşlı bireylerle karşılaşma olasılığını da arttıracaktır. Gençler, kendi ebeveynleri olarak veya meslek yaşantılarında yaşlılar ile etkileşim halinde olacaklar, onların yaşlılara karşı olumlu ya da olumsuz tutumları ise, yaşlı bireylerin sosyo-ekonomik ve kültürel yaşantılarını doğrudan etkileyecektir. Literatürde, yaşlı bireylere ilişkin tutumlar "yaşlı ayrımcılığı" kavramı olarak ele alınmaktadır (Bousfield ve Hutchison, 2010: 451-466; Lou vd., 2013: 49-63).

Yaşlı ayrımcılığı; yaşlı bireylere karşı, olumsuz ve önyargılı tutum veya davranışa doğru giden bir durum olarak tanımlanmaktadır. Bu durumlar, yaşlıyla beraber zaman geçirmekten kaçınmak, onunla iletişime geçmek istememe gibi davranışları içerir (Allan, Johnson & Emerson, 2014: 32-37; Lou vd., 2013: 49-63). Diğer bir ifadeyle, yaşlıyı tanımaya çalışmamak, onu anlamak için emek harcamama olarak da

* Öğretim Görevlisi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi.

** Yrd.Doç.Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

*** Öğretim Görevlisi, GATA

değerlendirilebilir. Yaşlı ayrımcılığını, gençlerin, yaşlılara yaptıkları empatinin düzeyi, kendilerinin varlık sebebi olan yaşlılara karşı geliştirdikleri minnettarlık hisleri ve yaşlıyı gördüklerinde onlarda oluşan yaşlılık kaygısı gibi duygular etkilemektedir (Bousfield ve Hutchison, 2010: 451-466).

İnsan yaşamı çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık süreçlerinden oluşmaktadır. İnsanın en temel yaşam haklarından birisi de, aile ortamı içinde yaşlanması ve yaşlılığını sürdürmesidir. Çekirdek ailenin yaygınlaşması, giderek yaşlı kuşağın reddedilmesine yol açmaktadır. Bu reddedici yaşam biçimi, modernliğin bir gereği gibi görülmektedir. Yabancılaşma ve kayıtsızlık kuşaklar arasında dışlanmaya ve yalnızlaşmaya yol açmaktadır. Sonuçta, yalnızlık kaçınılmaz bir durum olarak yaşlının karşısına çıkmaktadır (Şahin, 2011: 85-87). Özellikle kronik hastalıklar nedeniyle bakım gereksinimi, uzun süre yatağa bağımlılık, başkasının bakımına muhtaç olma gibi durumları yaşamak zorunda kalan yaşlılarda, depresyon, yalnızlık, güçsüzlük ve ölüm korkusu gibi psikolojik sorunlar sık olarak görülmektedir (Aksüllü ve Doğan, 2004: 77; Gökçe Kutsal, 2006: 8; Günaydın, 1996: 9).

Yaşlı ayrımcılığının olumlu olması, önyargısız bakımın verilmesini, hastalıkların erken dönemde tespit edilip önlenmesini ve yaşam kalitesini arttırıp, yaşlının kapasitesini kullanmasına olanak sağlayacaktır (Afşar, 1993: 57; Aközer, Nuhrat & Say, 2011: 122; Günaydın, 1996: 44; Samancıoğlu ve Karadakovan, 2010: 127; Şahin, 2011: 85-86).

Duyguların, düşünceleri, düşüncelerin davranışları belirleyen temel etkenler olduğu düşünüldüğünde, toplumdaki genç bireylerin yaşlılara yönelik davranışlarının olumlu olma olasılığını arttıran en önemli olgular, olumlu duygular ve tutumlar olacaktır. Çünkü yaşamda, insanlarla kurulan dostluklar ve kavğaların temelinde tutumlar vardır (Dökmen, 2005: 111). Bundan dolayı yaşlılarla ilgili geleceğe dönük yapılacak planlarda, bu planları yaşama geçirecek gençlerin yaşlı bireylere ilişkin tutumlarının araştırılması önemlidir. Çünkü çok iyi planlanmış ve yazılmış bir uygulama kağıt üzerinde kalmaya mahkum olacaktır. Bu nedenledir ki, toplumdaki genç bireylerin yaşlı ayrımcılığı ile ilgili tutumlarını belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır (Soyuer vd., 2010: 20; Yılmaz ve Özkan, 2010: 35; Yılmaz, Kısa & Zeyneloğlu, 2012: 143). Çalışmalarda genellikle, genç bireylerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutum gösterdikleri belirlenmiştir (Güven, Muz Ucakan & Ertürk Efe, 2012: 99; Yılmaz ve Özkan, 2010: 35).

Genç bireylerin, yaşlı ayrımcılığı ile ilgili tutumlarının düzenli olarak değerlendirilmesi ve yaşlı ayrımcılığını etkileyen sosyal ve toplumsal özelliklerin incelenmesi olumsuz yaşlı ayrımcılığıyla ilgili erken dönem tedbirlerin alınabilmesi için gereklidir. Bu nedenle çalışmanın üniversite öğrencileri olan genç bireyler üzerinde yapılmış olması bu alandaki ihtiyaçların belirlenmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırma, üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere ilişkin tutumlarını belirlemenin yanında, bu tutumlarını etkileyebilecek cinsiyet, yaş, ekonomik durum, anne ve babanın eğitim düzeyi, yaşamında en uzun kaldığı yerin özelliği, nüfusa kayıtlı bölge, evde yaşlı birey olup-olmama durumu gibi özellikler incelenmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinde eğitim ve öğretim gören öğrenciler oluşturmuştur. Örneklemi ise, 2012-2013 akademik yılında, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nin değişik bölümlerinde okuyan ve kolayda örnekleme yöntemi ile evrenden seçilen 485 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma için öğrencilere belirlenen saatlerde sınıflarda anketler uygulanmıştır. Öğrencilere çalışmayla ilgili bilgi verilmiş ve katılımın gönüllülüğe dayalı olduğu açıklanmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, sosyo-demografik bilgi formu ile Vefikuluçay Yılmaz ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilmiş, Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) kullanılmıştır.

Sosyo-demografik bilgi formunda, üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebilecek cinsiyet, yaş, ekonomik durum, anne ve babanın öğrenim düzeyi, öğrencinin yaşamında en uzun kaldığı yerin özelliği, nüfusa kayıtlı bölge, evde yaşlı birey olup-olmama durumu gibi özellikler incelenmiştir.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) ise, 23 maddeden oluşan, "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" seçenekleri olan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı 0.80 bulunmuştur. Bu çalışmada da ölçeğin Cronbach Alpha değeri, 0.80 olarak belirlenmiştir. Ölçekte olumlu ve olumsuz tutum ifadeleri vardır. Olumlu tutum ifadeleri; 5=Tamamen katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 2=Katılmıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum şeklinde puanlanmaktadır. Yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutum ifadeleri ise;

yukarıda belirtilen puanlamanın tam tersi şekilde yapılmaktadır. Ölçekten alabilecekleri maksimum puan 115, minimum puan ise 23'dür. Ölçekten alınan puan arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum da artmaktadır. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği üç boyuttan oluşmaktadır. Bunlar;

1. Yaşlının Yaşamını Sınırlama: Toplumun yaşlı bireyin sosyal yaşamını sınırlamaya ilişkin inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan 45, minimum puan ise 9'dur.

2. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumlu inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan 40, minimum puan ise 8'dir.

3. Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumsuz inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan 30, minimum puan ise 6'dır.

3.3. Verilerin Analizi

Veriler, SPSS 17.0 istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde; Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis Testi, Sperman's rho Testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 1'de öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri verilmiştir. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin %52.81'i (n=256) kız, %47.2'si (n=229) erkektir. Öğrencilerin %50.7'sinin (n=246) üniversitenin bulunduğu bölge olan Marmara, daha sonra sırasıyla İç Anadolu, Karadeniz, Ege, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi nüfusuna kayıtlı olduğu belirlenmiştir. Yaşamının büyük kısmını geçirdikleri yer olarak ise; %45.6'sının (n=221) ilde, %37.5'inin (n=182) ilçede, %16.9'unun (n=82) daha çok köyde yaşadığı bulgulanmıştır. Türkiye'de 90'lı yıllardan itibaren köyden kente göç hızlanmıştır. Öğrencilerin doğum tarihlerinin de 90'lı yıllara rastlaması nedeniyle il ve ilçede yaşayan öğrenci sayısının fazla olması bu durum ile açıklanabilir. Öğrencilerin ekonomik durumu araştırıldığında ise, %74.6'sının (n=362) orta gelir düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Bu durum ise, Türkiye'nin ve küçük üniversitelere gelen öğrencinin sosyo-ekonomik özelliğini göz önüne sermektedir.

Öğrencilerinin evde 65 yaş üstü yaşlı bireyle yaşayıp-yaşamadıkları araştırıldığında, %21.4'ü (n=104) evlerinde yaşlı biriyle yaşadıklarını, %78.6'sı (n=381) ise evlerinde yaşlı bir bireyle yaşamadıklarını belirtmiştir (Tablo 1).

Çalışmada, öğrencilerin yaş ortalaması 21.22±2.22, kardeş sayısı ortalaması 2.59±2.10, anne öğrenim yılı ortalaması, 6.12±3.35, baba öğrenim yılı ortalaması ise 8.01±3.74 olarak saptanmıştır (Tablo 1). Anne-baba eğitim ortalaması da, ülkemizin eğitim ortalamasını yansıtmaktadır.

Tablo 1. Üniversite Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

	n	%
Cinsiyet		
Kız	256	52.8
Erkek	229	47.2
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Bölge		
Marmara	246	50.7
Ege	42	8.7
Doğu Anadolu	25	5.2
Güney Doğu Anadolu	24	4.9
İç Anadolu	63	13.0
Akdeniz	34	7.0
Karadeniz	51	10.5
En Uzun Kaldığı Yerleşim Yerin Özelliği		
İl	221	45.6
İlçe	182	37.5
Köy	82	16.9
Ekonomik Durum		
İyi	95	19.6
Orta	362	74.6
Kötü	28	5.8
Evde 65 yaş üstü Durumu		
Var	104	21.4
Yok	381	78.6
		X±SD
Yaş (yıl)		21.22±2.22
Anne Öğrenim Yılı		6.12±3.35
Baba Öğrenim Yılı		8.01±3.74
Kardeş Sayısı		2.59±2.10

Öğrencilerinin YATÖ puan ortalamalarına bakıldığında (Tablo 2); YATÖ toplam puan ortalamaları 70.69±8.72, YATÖ olumsuz ayrımcılık puan ortalamaları 20.07±5.05, YATÖ olumlu ayrımcılık puan

ortalamları 30.27±3.72, YATÖ sınırlama ile ilgili ayrımcılık puan ortalamaları ise 20.35±3.77 olarak bulunmuştur.

YATÖ toplam puandan alınabilecek puan 23 ile 115 arasında değişmektedir. Bu araştırmada, YATÖ toplam puanın 70.69±8.72 olarak bulunması, araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı ile olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. YATÖ olumsuz ayrımcılık puanları, YATÖ olumlu ayrımcılık puanları ve YATÖ sınırlama ile ilgili alt ölçek puanları değerlendirildiğinde de, öğrencilerin yaşlıya karşı olumlu ayrımcılık yaptıkları, olumsuz yönde ayrımcılık yapmadıkları ve yaşlının yaşamının sınırlandırılmaması yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar

	X±SD
YATÖ Toplam Puanları	70.69±8.72
YATÖ Olumsuz Ayrımcılık Puanları	20.07±5.05
YATÖ Olumlu Ayrımcılık Puanları	30.27±3.72
YATÖ Sınırlama ile ilgili Ayrımcılık Puanları	20.35±3.77

Tablo 3’de öğrencilerin cinsiyet ile YATÖ toplam puan ve ölçek alt boyutlarından alınan puanlar arasındaki ilişki incelendiğinde; kız ve erkek öğrencilerin yaşlı bireylere ilişkin tutumları benzerdir ($p \geq 0.05$). Cinsiyetin, yaşlı ayrımcılığı konusunda olumlu yada olumsuz tutumlara etkisi olmadığı görülmektedir. Diğer taraftan, öğrencilerin nüfusa kayıtlı oldukları bölgeler incelendiğinde; Marmara, İç Anadolu, Karadeniz, Ege, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi nüfusuna kayıtlı öğrencilerin ölçek toplam puan ve ölçek alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında da anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p \geq 0.05$) (Tablo 3). Bu sonuçla, Türkiye’nin her bölgesinden gelen öğrencilerin, yaşlıya karşı benzer tutum içinde oldukları belirlenmiştir.

İl, ilçe ve köyde büyüyen öğrencilerin, genel olarak, yaşlıya karşı tutumları arasında benzer özellikler gösterdikleri bulunmuştur. İlde büyümüş öğrencilerin toplam puan ortalamaları 70.516±8.53, ilçede büyüyen öğrencilerin 71.20±8.89, köyde büyüyen öğrencilerin ise 70.06±9.14’dür. Puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca YATÖ olumsuz ayrımcılık, olumlu ayrımcılık ve yaşlının yaşamını sınırlama ile ilgili puan ortalamalarına bakıldığında da, istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p \geq 0.05$) (Tablo 3).

Üniversite öğrencilerinin, ekonomik durumları ile YATÖ toplam puanları ve ölçek alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında ise, ekonomik durumunu iyi, orta ve kötü olarak belirten öğrencilerin puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuç istatistiksel olarak da anlamlı değildir (Tablo 3). Ekonomik durumun, öğrencinin yaşlılara karşı ayrımcılığının olumlu ya da olumsuz olması üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

	YATÖ Toplam Puan		YATÖ Olumsuz Ayrımcılık		YATÖ Olumlu Ayrımcılık		YATÖ Sınırlama ile ilgili Ayrımcılık	
Cinsiyet								
Kadın	70.76±8.91	z=-0.11*	20.17±5.30	z=-0.75*	30.27±3.52	z=-0.37*	20.31±3.60	z=-0.07*
Erkek	70.62±8.62	p≥0.05	19.95±4.76	p≥0.05	30.26±3.95	p≥0.05	20.40±3.96	p≥0.05
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Bölge								
Marmara	70.47±8.91	$\chi^2=6.31^{**}$ p≥0.05	19.70±4.93	$\chi^2=3.69^{**}$ p≥0.05	30.20±3.63	$\chi^2=8.15^{**}$ p≥0.05	20.56±3.83	$\chi^2=10.17^{**}$ p≥0.05
Ege	70.52±10.15		20.52±5.43		29.16±4.70		20.83±4.24	
Doğu A.	72.76±8.43		21.40±5.18		30.52±4.23		20.84±3.03	
Güney D.A	69.70±9.72		19.87±5.21		30.41±4.37		19.41±4.30	
İç Anadolu	72.58±7.93		20.63±5.22		31.20±3.24		20.74±3.70	
Akdeniz	69.82±7.61		20.08±4.96		30.14±3.49		19.58±3.75	
Karadeniz	69.64±8.24	20.19±5.09	30.23±3.27	19.21±2.96				
En Uzun Kaldığı								

<u>Yerleşim</u> <u>Yerin</u> <u>Özelligi</u>								
İl	70.51±8.53	$\chi^2=1.97^{**}$	20.23±5.19	$\chi^2=1.54^{**}$	30.24±3.59	$\chi^2=0.14^{**}$	20.03±3.55	$\chi^2=2.96^{**}$
İlçe	71.20±8.89	$p \geq 0.05$	20.19±4.98	$p \geq 0.05$	30.31±3.85	$p \geq 0.05$	20.69±3.89	$p \geq 0.05$
Köy	70.06±9.14		19.36±4.80		30.21±3.83		20.47±4.03	
<u>Ekonomik</u> <u>Durumu</u>								
İyi	70.06±9.25	$\chi^2=0.45^{**}$	19.94±5.09	$\chi^2=0.23^{**}$	29.78±4.14	$\chi^2=1.75^{**}$	20.32±3.73	$\chi^2=0.33^{**}$
Orta	70.84±8.47	$p \geq 0.05$	20.12±4.97	$p \geq 0.05$	30.37±3.58	$p \geq 0.05$	20.34±3.81	$p \geq 0.05$
Kötü	70.96±10.90		19.85±6.00		30.53±4.00		20.57±3.51	
<u>Evde 65</u> <u>yaş üstü</u> <u>Durumu</u>								
Var	71.04±10.07	$z=-0.26^*$	20.42±5.43	$z=-0.61^*$	30.18±3.99	$z=-0.15^*$	20.44±3.92	$z=-0.46^*$
Yok	70.60±8.39	$p \geq 0.05$	19.97±4.94	$p \geq 0.05$	30.29±3.65	$p \geq 0.05$	20.33±3.73	$p \geq 0.05$

Verilerin homojenlik dağılımları yapılmış ve veriler homojen olmadığı için parametrik olmayan istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

*Mann-Whitney U Test **Kruskal Wallis Test ***Sperman's rho Test

Öğrencilerin yaşı, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi ile ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Fakat, kardeş sayısı ile yaşlı bireyin yaşamının sınırlandırılması görüşü arasında negatif anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Kardeş sayısı arttıkça, yaşlının yaşamı sınırlandırılmalıdır görüşünün benimsendiği görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların, Öğrencinin Yaşı, Anne-Babalarının Öğrenim Düzeyi ve Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması

	YATÖ Toplam Puan	YATÖ Olumsuz Ayrımcılık	YATÖ Olumlu Ayrımcılık	YATÖ Sınırlama ile ilgili Ayrımcılık
Öğrenci Yaş Ortalaması	$r=-0.033^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=-0.040^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=-0.014^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=0.016^{***}$ $p \geq 0.05$
Anne Öğrenim Düzeyi Ortalaması	$r=-0.007^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=0.018^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=-0.045^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=0.010^{***}$ $p \geq 0.05$
Baba Öğrenim Düzeyi Ortalaması	$r=0.037^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=0.045^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=-0.005^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=-0.005^{***}$ $p \geq 0.05$
Kardeş Sayısı Ortalaması	$r=-0.033^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=0.005^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=0.040^{***}$ $p \geq 0.05$	$r=-0.129^{***}$ $p \leq 0.05$

***Sperman's rho Test

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşlı nüfusunun hem dünya çapında, hem de Türkiye'de gittikçe arttığı ve bu artış ile birlikte yaşlıların fizyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimlerinin fazlaştığı, bu doğrultuda devlet politikasında durumu iyileştirici girişimlerin oluşturulması gerektiği ve şu an var olan politikanın değişen şartlar göz önüne alınarak iyileştirilmesi gerçeği göz ardı edilmemelidir (Aközer, Nuhrat & Say, 2011: 110; Taşçı, 2010: 176, Yumurtacı, 2013: 9). Ayrıca, üretime doğrudan katılmayan ve her geçen gün sağlık harcamaları artan yaşlı bireylerin çoğalması ise, ekonomik özellikleri olumsuz etkileyecektir (Taşçı, 2010: 177; Yumurtacı, 2013: 19). Yaşlı nüfusunun toplumda artması, sosyal güvenlik alanında da zorlanmalara neden olacak, sosyal düzende değişikliklerle beraber aile yapısının değişmesi, kentleşme ve konut politikaları, emeklilik gibi sosyal politikalarla ilgili değerlendirmelerin yapılması, etkin ve uygulanabilir projelerin hayata geçirilmesi, kendi kendine yetemeyen yaşlı popülasyonu için özel bir önem arz etmektedir (Yumurtacı, 2013: 18). Bugünün öğrencisi, yarının uygulamaların sorumlusu ve uygulayıcıları olan üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumlarının araştırılması eksiklikleri gidermek açısından önemli olacaktır.

Araştırmada öğrencilerin aldıkları YATÖ toplam puan ve alt ölçek puan ortalamalarının diğer araştırmacılar tarafından da desteklendiği görülmektedir. Araştırmada öğrencilerin toplam puan ortalamaları 70.69±8.72 bulunmuştur. Soyuer ve ark.nın (2010) yaptığı çalışmada 70.6±9.5; Yılmaz ve Özkan'ın (2010) yaptığı çalışmada 100.92±5.62; Güven, Muz Ucakan ve Ertürk Efe'nin (2012) yaptığı çalışmada ise, 71.60±8.12 olarak bulunmuştur. Ölçek alt boyutlarından alınan puanların da, bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği bulunmuştur. YATÖ'den alınabilecek en yüksek puanın 115, en düşük puanın 23 olduğu

değerlendirildiğinde, genç bireylerin olumlu tutum geliştirmeleri için daha fazla çabanın sarf edilmesi gerektiği, çünkü, üniversite öğrencilerinin aldıkları puanların yıllar içinde düştüğü görülmektedir. Birçok ülkede yaşlı bireylere bakım profesyonel kişiler tarafından verilmesine karşın (Hweidi ve Al'Obeisat, 2006: 24; Lambrinou vd., 2009: 617) ülkemizde, yaşlıların bakım faaliyetleri büyük oranda aile bireyleri ve özellikle çocuklar tarafından sağlanmaktadır. Bu nedenle gençlerin yaşlı bireylere karşı tutumlarının belirlenerek, yaşlılık dönemiyle ilgili bilgi, tutum ve beceri konusundaki ihtiyaçların karşılanması önemlidir.

Yaşlı bireylerin sağlık gereksinimleri arttığından yapılan çalışmalarda genellikle, hemşire ve doktorların görüşleri ele alınmıştır (Bates vd., 2006: 93; Hweidi ve Al-Obeisat, 2006: 23; Lambrinou vd., 2009: 617). Toplumda bütün insanların birbiriyle etkileşim içinde olmak zorunda kalmaları nedeniyle, her alanda hizmet veren bireylerin yaşlılık ve yaşlı bireyler hakkındaki görüşlerinin olumlu olması önemlidir.

Bu çalışmada, YATÖ toplam puan ve ölçek alt boyutlarından alınan puanlara bakıldığında, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Soyuer ve ark.nın (2010) nın yaptığı çalışmada da bu konuda anlamlı bir fark yoktur. Lambrinou ve ark.nın (2009) yaptığı çalışmada ise, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, daha olumlu tutum geliştirdikleri belirlenmiştir. Güven, Muz Ucakan & Ertürk Efe (2012) kız öğrencilerin daha olumlu tutum geliştirdiğini bulmuşlardır. Kız öğrencilerin olumlu tutum geliştirmeleri, kadının toplumdaki görevleri, ailenin bakımı ve bu bakımın sorumluluğu (Kalaycıoğlu vd., 2003: 25; Zeyneloğlu, 2013: 22) kavramlarıyla açıklanabilir. Yapılan bu araştırmada, kız ve erkek öğrencilerin YATÖ toplam puanlarının ve ölçek alt boyutlarından aldıkları puanlar benzerdir. Bu sonuç Özcan ve ark.nın (2013) tıp fakültesi öğrencileriyle yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla da uyumludur.

YATÖ puan ortalamaları ve ölçek alt boyutlarından alınan puanlar, bölgeler açısından fark göstermemektedir. Ülkemizde bazı bölgelerin daha ataerkil ve yaşlıların aile içinde bakımlarının sağlanmasına rağmen, son yıllarda, öğrenim düzeyinin yükselmesi, kadınların iş yaşamına katılmaları, kırdan kente göç ve medyanın etkisiyle tüm bölgelerde homojen bir yapının oluşmaya başladığı düşünülebilir.

Öğrencilerin en uzun yaşadıkları yerler açısından ölçekten aldıkları puanlar değerlendirildiğinde; il, ilçe ve köyde yaşayan öğrencilerin, yaşlıya karşı tutumları arasında benzer özellikler gösterdikleri bulunmuştur. İlde yaşamış öğrencilerin toplam puan ortalamaları 70.51 ± 8.53 , ilçede yaşamış öğrencilerin 71.20 ± 8.89 , köyde yaşamış öğrencilerin ise, 70.06 ± 9.14 'dir. Puan ortalamaları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat, hayatının büyük bir kısmını köyde geçirmiş üniversite öğrencilerinin, yaşlıya karşı olumsuz tutum ölçek alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları, ilde ve ilçede büyüyen öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşüktür. Bu durum, köyde yaşlı bireyle sürekli birlikte olma zorunluluğu, yaşlılık dönemine ilişkin özelliklerin bilinmemesi ve tükenmişlik sendromuyla açıklanabilir.

Annenin öğrenim düzeyi ile yaşlıya karşı olumlu ayrımcılık tutumu arasında negatif bir ilişki vardır. Bu durum iki şekilde ele alınabilir. Üniversite öğrencilerinin, annelerinin öğrenim düzeyi yükseldikçe genç birey, yaşlıya karşı olumlu ayrımcılık yapılmamalı, diğer bir ifadeyle, öğrencilerin, annelerinin öğrenim düzeyi düştükçe, yaşlıya karşı olumlu ayrımcılık yapılmalıdır, şeklinde düşünülmektedir. Annenin öğrenimi artınca, yaşlıya karşı olumlu ayrımcılık yapılmama nedenleri incelendiğinde, kadının öğrenim düzeyi yükseldikçe çalışma yaşamının içinde daha çok yer almakta, Türk aile yapısı geniş aileden çekirdek aileye dönüşmekte, bunun sonucunda da yaşlı ebeveynlerle aynı evde yaşamamakta veya ekonomik sıkıntılar, gerekse kuşaklararası farklılıklar nedeniyle geçimsizlikler olmakta (Kalaycıoğlu vd., 2003: 25), sonuçta gençler yaşlıları yeterince tanıyamamaktadırlar. Diğer taraftan annenin öğrenim düzeyi düştükçe, daha olumlu tutum geliştirilmesi durumu ise, öğrenim düzeyi düşük olan kadının çalışmayıp, evde kalması ve geniş aile düzeninin ekonomik açıdan daha etkin olması ile yaşlılarla beraber yaşamak zorunda kalınması, bunun sonucu olarak da, yaşlı bireyle aile üyeleri arasında karşılıklı etkileşimin devam etme zorunluluğu ile açıklanabilir. Ayrıca, yaşlı bireylerle yaşamının sorumlulukları ve zorluklarının yanında, yaşlı bireylerin duygusal açıdan ailedeki genç bireylere verdiği desteğin olumlu yönü olarak da değerlendirilebilir (Kalaycıoğlu vd., 2003: 25). Bu sonuçlar, kadının ailedeki konumunu göstermesi açısından önemlidir. Çünkü, kadınların eğitimleriyle ilgili çok ciddi sıkıntılar bulunmaktadır (Seven ve Engin, 2007: 178). Bu nedenle kadınların, öğrenim süreci boyunca yaşlılık dönemi ve bu döneme ilişkin gereksinimler hakkında bilgi düzeylerini arttıracak fırsatlar sunulması, gelecek nesiller açısından olumlu bir yatırım olacaktır.

Baba öğrenim düzeyi ortalaması ile ölçek puanları arasında ise, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kardeş sayısı ile YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama tutum ölçeği arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Çekin (2013: 43) yaptığı çalışmada, kardeş sayısının artması ve bunlar arasındaki etkileşimin, diğer insanlara karşı fedakar olma ve paylaşmanın öğrenilmesine neden olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada ise, kardeş sayısının artması ile öğrencilerinin yaşlı bireylerin yaşamı sınırlanmalı görüşünü benimsemesi; öğrencilerin kalabalık ortamlarda büyümesinin bir sonucu olarak yaşamlarını fazla kişiyle paylaşmak istememelerinden kaynaklanabilir.

Öğrencilerin yaş ortalamaları ile yaşlı bireylere karşı toplam YATÖ puanları, olumsuz ve olumlu ayrımcılık puan ortalamaları arasında negatif, yaşının yaşamını sınırlama puanları arasında pozitif ilişki bulunmasına rağmen, aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, cinsiyetin, nüfusa kayıtlı olunan bölgenin, ekonomik durumun, öğrencinin yaşamını uzun süre geçirdiği yerin özelliği gibi durumlar ve öğrencilerin evlerinde yaşlı bireyin olup-olmaması gibi sosyo-demografik özellikler ile yaşlı bireylere yönelik öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir.

Bu araştırmayla ilgili olarak düzenli aralıklarla üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi, üniversite öğrencilerine, yaşlı bireylerin fiziksel, duygusal ve psikolojik yönlerine ilişkin eğitimlerin planlanması, uygulanması ve bu eğitimlerin yaygınlaştırılması, üniversitelerde sosyal sorumluluk projelerinin içinde mutlaka yaşlı bireylere yönelik faaliyetlerin yer alması ve üniversitenin bulunduğu şehirdeki huzurevine gezilerin yapılması gibi aktiviteler önerilebilir.

KAYNAKÇA

- AFŞAR, Oğuz (1993). *Toplum İçinde Yaşayan ve Kurumlarda Kalan Yaşlıların Psikososyal Yönden Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKÖZER, M., Nuhurat, C. & Say, Ş. (2011). "Türkiye'de Yaşlılık Dönemine İlişkin Beklentiler Araştırması", *Aile ve Toplum*, 7(27), Ekim-Kasım-Aralık yıl:12, s. 103-127.
- AKSÜLLÜ, N. & Doğan, S. (2004). "Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etkenleri ile depresyon arasındaki ilişki", *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, S. 5, s. 76-84.
- ALLAN L. J., Johnson J. A. & Emerson S. D. (2014). "The role of individual difference variables in ageism", *Personality and Individual Differences*, 59, pp. 32-37.
- BATES T., Cohan M., Bragg D. S. & Bedinghaus J. (2006). "The medical college of Wisconsin Senior Mentor Program", *Gerontology & Geriatrics Education*, 27(2), pp. 93-103.
- BOUSFIELD C. & Hutchison P. (2010). "Contact, anxiety and young people's attitudes and behavioral intentions towards the elderly", *Educational Gerontology*, 36, pp. 451-466.
- ÇEKİN, A. (2013). "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Prosocial Davranış Eğilimleri Üzerine Nicel Bir İnceleme", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Güz, 6 (28), s. 34-45.
- DÖKMEN, Üstün (2005). *İletişim Çatışmaları ve Empati*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- GÖKÇE Kutsal, Y. (2006). "Yaşlanan Dünya", *Türkiye Fiziksel Tıp Rehabilitasyon Dergisi*, 52 (Özel Ek A): A6-A11.
- GÜNAYDIN, Nalan (1996). *Yaşlı Bireylerde Yalnızlığın İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: GATA Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- GÜVEN Ş. D., Muz Ucakan, G. & Ertürk Efe, N. (2012). "Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Bu Tutumların Bazı Değişkenlerle İlişkisi", *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2), s. 99-105.
- HWEIDI I. M. & Al-Obeisat S. M. (2006). "Jordanian nursing students' attitudes toward the elderly", *Nurse Education Today*, 26, pp. 23-30.
- KALAYCIOĞLU, S., Tol U. U., Küçükural, Ö. & Cengiz, K. (2003). *Yaşlılar ve Yaşlı Yakınları Açısından Yaşam Biçimi Tercihleri*, Türkiye Bilimler Akademisi Raporları, Ankara: S. 5, Tübitak Matbaası. s. 25.
- LAMBRİNOU, E., Sourtzi P., Kalokerinou A. & Lemonidou C. (2009). "Attitudes and knowledge of the Greek nursing students towards older people", *Nurse Education Today*, 29, pp. 617-622.
- LOU B., Zhou K., Jin E. J., Newman A. & Liang J. (2013). "Ageism among College Students: A Comparative Study between U.S. and China", *J Cross Cult Gerontol*, 28, pp. 49-63.
- MANDIRACIOĞLU, A. (2010). "Dünya'da ve Türkiye'de Yaşlıların Demografik Özellikleri", *Ege Tıp Dergisi*, 49 (3), Ek. s. 39-45.
- ÖZCAN, S., Düyan, V., Koç, F. & Bozdemir, N. (2013). "Üçüncü Sınıf Tıp Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumları: Bir Eğitim Programının Etkisinin Değerlendirilmesi", *Türk Geriatri Dergisi*, 16(2), s. 210-215.
- SAMANCIOĞLU, S. & Karadakovan, A. (2010). "Yaşlı Sağlığının Korunması ve Geliştirilmesi", *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 5(13), s. 125-141.
- SEVEN, M. A. & Engin, A. O. (2007). "Türkiye'de Kadının Eğitimi Alanındaki Eşitsizlikler", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), s. 177-188.
- SOYUER, F., Ünalın, D., Güleser, N. & Elmalı, F. (2010). "Sağlık Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Bu Tutumların Bazı Demografik Değişkenlerle İlişkisi", *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), s. 20-25.
- ŞAHİN, M. (2011). "Küreselleşen Yaşlılık ve Yaşlı Bakım Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım", *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), s. 84-89.
- TAŞCI, F. (2010). "Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri", *Çalışma ve Toplum*, S. 1, s. 175-202.
- TÜMERDEM, Y. (2006). "Gerçek Yaş", *Türk Geriatri Dergisi*, 9 (3), s. 195-196.
- VEFİKULUÇAY Yılmaz, D. & Terzioğlu, F. (2011). "Üniversite Öğrencilerinde Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Değerlendirmesi", *Türk Geriatri Dergisi*, 14 (3), s. 259-268.
- World Health Organization (1998). *World Health Report*. Geneva: WHO Library Cataloguing in Publication Data
- YILMAZ, D., Kısa, S. & Zeyneloğlu, S. (2012). "University Students' Views and Practices of Ageism", *Ageing International*, Jun 37(2), pp. 143-154.
- YILMAZ, E. & Özkan, S. (2010). "Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları", *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 3(2), ss. 35-53.
- YUMURTAÇI, A. (2013). "Demografik Değişim: Psiko-Sosyal ve Sosyo-Ekonomik Boyutları İle Yaşlılık", *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (6), Nisan 2013-Ekim 2013, s. 9-31.
- ZEYNELOĞLU, S. (2013). "Kadın ve Erkek Eşitliğinde Yeni Bir Kavram: Toplumsal Cinsiyet", *Sağlık Hemşirelik Dergisi*, S. 1, s. 22-23.
- http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16057 Erişim Tarihi: 22.04.2014